

A CD-ROM – előbb-utóbb Cseh-Szlovákiában is

A cseh és szlovák szakemberek egyelőre a szakirodalom, a mind több prospektus és az informatikai vásárokon való részvétel közvetítésével figyelik a CD-ROM tüneményesen gyors térhódítását (1988-hoz képest több mint 200%-os növekedését). Különösen a CD-ROM és az online használatában bekövetkező differenciálódás, tehát az érdekli őket, hogy mire és mikor jobb, gazdaságosabb az egyik, mint a másik.

A legfontosabb jellemzők (az adatok aktualizálása, költségtényezők, eszközigeny, keresési idők, installálás, felkészítés a használatra) mentén elvégzett összehasonlítások nyomán úgy tűnik, hogy a CD-ROM meghonosítására a nyilvános könyvtári környezet a legkedvezőbb (a tömeges használat, az önálló keresési lehetőség következtében). Itt is a kisebb adattárak (katalógusok, faktografikus adatbankok) a legnépszerűbbek. Ezzel szemben a kereskedelmi adatbázisok és a nagy adatbankok használá-

tára továbbra is az online a legalkalmasabb (a naprakészség és az egyszerre több adatbázisban való keresési lehetőség következtében).

A CD-ROM-mal kapcsolatos csehszlovák elképzelések két irányba futnak. Egyrészt az online használatát ott kívánják CD-ROM-mal felváltani, ahol az utóbbi előnyösebb az előbbinél (e tekintetben az adatátviteli hálózat korszerűtlensége is szempont). Másrészt – különösen a több adatbázis közös lemezen való kibocsátási lehetőségére és a kevésbé nagy adatbázisok "közönségszeretetére" gondolva – a CD-ROM termékek gyártását is meg akarják szervezni. Ebbe a irányba bizonyos előkészítő munkák is megindultak.

/NEDVĚD, M.: Některé problémy spojené, s využitím CD-ROM na informačních pracovištích. = Technická knihovna, 34. köt. 9. sz. 1990. p. 263–268./

(Futala Tibor)

Az információs társadalomra való áttérés kilátásai északi szomszédságunkban

A *Československá informatika* 1990. évi 4. és 6. számában két cikket közöl az információs társadalom témaköréből. Ezt követően – a 10. számban – pedig arra volt kíváncsi: mit szól a szóban forgó cikkek fejtegetéséhez hat neves hazai információs szakember.

Az első cikk azokat a fejleményeket mutatja be, amelyek nyomán az 50-es években még csak poszt-indusztriálisnak emlegetett nyugati társadalmakat a 80-as évek óta joggal illetjük információs (esetenként: elektronikus vagy ökológiai) jelzővel.

Az 50-es évek posztindusztriális jelzője a társadalmaknak az anyagi termelés szférájától való "elfordulása" révén adódott. Ám akkor még nem volt világos, hogy mi az ún. harmadik – a szolgáltatási – szektor növekedésének az oka és lényege. Tulajdonképpen a 201 gazdasági ágazatban 440 foglalkozást "információval kapcsolatosnak" azonosító Marc Porat-nak köszönhető, hogy ez a talány megoldódott. Az ő osztályozásával lehetett kideríteni, hogy az USA munkaerőalapjának 45,8%-át már a 80-as évek elején az információs szektor foglalkoztatta. Ugyanekkor a többi fejlett országban ez a foglalkoztatási arány 30–40% között mozgott, miközben az évi bruttó nemzeti össztermék 30–50%-a ugyancsak ebből a szektorból származott.

Azóta a fejlődés az információs technológiák és a kommunikációs eszközök soha nem tapasztalt ütemű tökéletesedése következtében még meredekebbé vált. Ezek az új lehetőségek korántsem csak az emberi kapacitásokat erősítik meg, hanem – s ez az,

ami igazán lényeges – az emberi társadalom információs tartalmát és érzékelését is megváltoztatják.

A legradikálisabb változások – természetesen – a gazdaságban következtek be, ott is főként az azonnali információátvitelt lehetővé tevő távközlési műhol-dak megjelenésének pillanatában.

Az, hogy a gazdaságban az információ vált a legfontosabb és folyvást megújuló erőforrássá, lehetővé tette a vállalkozások soha nem látott felvirágzását. E trendről számos új cég-vállalat létrejötté tanúskodik (pl. az USA-ban az Intel Corporation). Lehetnek és ténylegesen vannak is a teljesen nyitott információátvitelnek negatív következményei is (pl. az 1988. évi "fekete csütörtök" okai a New York-i tőzsdén erre vezethetők vissza).

A tárgyalt fejlemények mindenképpen emberi megrázkódtatásokat vonnak maguk után. E tekintetben a képzés egész rendszerét át kell szervezni, mégpedig az ún. információs probléma mélyebb megértése, azaz előnyeinek minél intenzívebb kihasználása, illetve lehetséges hátrányainak minél körültekintőbb kiküszöbölése jegyében. Az információ értékének és kommunikálhatóságának ténye folytán a korszerű szemléletnek az információt nem szabad az anyagi és energetikai folyamatok valamiféle kísérő jelenségeként kezelnie, hanem annak, ami valójában: a társadalmi fejlődés legjelentősebb erőforrásának.

Úgy tűnik, hogy a fejlett nyugati társadalmakban az információ és az információ kommunikálhatósága keletette kihívásoknak mindinkább meg tudnak felelni,